

Per Anders Hultén

Överläkare

Specialist i psykiatri
och allmänmedicin

Samsjuklighet

**Psykisk
sjukdom/störning
samtidigt med
missbruk/beroende**

Dubbeldiagnos

Trippeldiagnos

etc.

**Även samsjuklighet med
en/flera kroppsliga
sjukdomar**

Allvarlig psykisk sjukdom

- **psykos t.ex. schizofreni**
 - **bipolär sjukdom**
- **svår personlighetsstörning**
- **svår neuropsykiatrisk störning**

Brett spektrum
Svår gränsdragning

Sorg

Krisreaktion

Konsekvenser av samsjuklighet

Ökad risk för

- **försämring av psykisk sjukdom**
 - **försämring av missbruk/beroende**
 - **suicid/suicidförsök**

- **våld**
- **kroppslig sjukdom**
 - **alltför tidig död**
- **problem med/för närstående**
 - **problem i arbetslivet**
 - **kriminalitet**

Konsekvenser av samsjuklighet i vården

- **Oftare vårdkontakter**
 - **Flera akutbesök**
 - **Flera avbrott**
 - **Längre vårdtider**
- **Tillfrisknande långsammare**
 - **Svårt utreda**

Svårt identifera

- **Psykisk sjukdom vid samtidigt missbruk/beroende**
- **Missbruk/beroende vid samtidig psykisk sjukdom**

Problem i samverkan mellan olika huvudmän

- **Olika regelsystem ex LPT,
kontra LVM**
- **Olika synsätt**
- **Förväntningar på att ”den
andra” måste göra något....**
- **Pengar!**

**Mediciner mot psykisk sjukdom
oftast inte utprovade på personer
med samtidigt
missbruk/beroende**

**Ökad känslighet för
biverkningar pga att
alkohol och droger
skadat hjärnan**

Förväntan på ”kick”

Hönan el ägget?

Beroende \longrightarrow **Psykisk sjukdom**

Psykisk sjukdom \longrightarrow **Beroende**

Gemensam orsak \longrightarrow **Beroende**

\searrow
Psykisk sjukdom

Beroende \longrightarrow **Psykisk sjukdom**
 \longleftarrow

Könsskillnad

- **Män med depression börjar missbruka och blir aggressiva**
- **Kommer ej till sjukvården utan kriminalvården**

- **Kvinnors missbruk ofta mera dolt**
- **Tar längre tid innan kvinnan söker hjälp**
- **Mera skador och problem har hunnit uppstå**

Hur vanlig är samsjuklighet?

- **Personer med missbruk/beroende har under livet 2-4 ggr ökad risk för psykisk sjukdom**
- **Högre risk vid missbruk/beroende av narkotika än av alkohol**
- **Högst förekomst under livet av missbruk/beroende vid:**
 - bipolär sjukdom $\approx 60\%$**
 - schizofreni $\approx 50\%$**

Av fängelsedömda har:

- 45% tungt narkotikaberoende**
- 15% narkotikamissbruk**
- 50% dyslexi**
- 50-80% antisocial
personlighetsstörning**
- 25% ADHD**
- Något lägre begåvning, 93 IK (IQ)
mot förväntade 101**

Strukturens betydelse:

**Ju rörigare det är inne i
huvudet desto viktigare
är det med ordning och
reda på utsidan!**

**Efter alkoholabstinens ofta
en period av nedstämdhet,
sömnstörning**

**Kan överdiagnosticeras
som depression?**

Skäl att behandla?

**Av de som under en 12-
månadersperiod sökt för:**

- **Depression - hade 21%
också beroende/missbruk**
- **Ångest - hade 17% också
beroende/missbruk**

**Av de som under en 12-
månadersperiod sökt för
missbruk/beroende av**

**• Alkohol – hade 41%
depression, 33% ångest**

**• Droger - hade 60%
depression, 43% ångest**

**Av de som under en 12-
månadersperiod sökt för**

**• Alkoholberoende - hade 40%
personlighetsstörning**

**• Drogberoende - hade 70%
personlighetsstörning varav**

• 29% tvångsmässig

• 33% paranoid

• 40% antisocial

**Psykisk sjukdom senaste 12
månaderna hos personer i
missbruksbehandling**

Strukturerad diagnostik

Island	76%
Norge	85%
Sverige LVM-hem	61%

Samsjuklighet

Eller

Samproblematik

**Både våldsverkare och
våldsoffer ofta
påverkade**

**Återfall i brott under och
efter rättspsykiatrisk
vård beror ofta på
återfall i
missbruk/beroende**

- **12-40% av de som gör självmordsförsök har alkoholproblem**
- **30% (17-64%) av alkoholmissbrukare gör självmordsförsök**
- **39% (19-47%) av narkotikamissbrukare gör självmordsförsök**

**Självordsförsök störst
riskfaktor för fullbordat
självord**

Behandlingsstrategier vid samsjuklighet

- **Motivera till avhållsamhet**
 - **Adekvat medicinering**
- **Så alkohol-/drogfri miljö som möjligt**
- **Strukturerade insatser i nätverket**
 - **Långt perspektiv**
 - **Kontinuitet**

**Metoder som fungerar vid ett
avgränsat tillstånd bör också
användas vid samsjuklighet**

5-årsförlopp för svårt psykiskt störda med missbruk/beroende

- Hälften har inget pågående missbruk**
- Förbättring av psykiska symtom**
 - Bättre livskvalitet**
- Dödligheten 8 gånger förhöjd**
- Behovet av stöd har minskat – men kvarstår**

**”Nu mår jag så bra att jag inte
behöver medicinen längre”**

Behandlare gör samma misstag

**Inte avsluta kontakten men
kanske glesa ut?**

Slutsatser

- **Identifiera missbruk/beroende och samtidig psykiatrisk sjukdom**
- **Behandla tillstånden samtidigt**
- **Använd metoder med evidens för endera tillståndet**
- **Samverka!**